

Oppfølging av styrets vedtak i sak 51/26, punkt 2 a

Oppsummering

Denne gjennomgangen følger opp styrets vedtak i sak 51/26, punkt 2 a, om at kommersiell kursvirksomhet skal gjennomføres innenfor gjeldende regelverk og regnskapsføres separat.

Salten Brann IKS har tidligere hatt ambisjoner om en større kommersiell kurssatsing. Omfanget er i dag vesentlig redusert og består i hovedsak av enkelte kurs innen beredskap og brannforebygging, samt salg av enkelte ledige kursplasser til andre brann- og redningsvesen. Gjennomgangen er avgrenset til kommersiell kursvirksomhet og omfatter ikke øvrig salg av varer eller tjenester.

Et sentralt krav er at den kommersielle kursvirksomheten ikke krysssubsidieres av den offentlig finansierte virksomheten. Bruk av personell, materiell, kjøretøy, lokaler, øvingsfasiliteter og administrative ressurser skal derfor kunne identifiseres og henføres til kursvirksomheten på en etterprøvbar måte. Prisfastsettelsen skal bygge på dokumentert kalkyle og markedsmessige vilkår.

Som oppfølging etableres en felles rutine for kommersiell kursvirksomhet i Salten Brann IKS. Rutinen skal sikre at ansvar og myndighet er tydelig plassert, at økonomiske og faglige forhold vurderes før kurs tilbys, og at inntekter og relevante kostnader kan identifiseres og regnskapsføres separat. Økonomisjef gis systemansvar for den økonomiske håndteringen og kontrollen, mens respektive fagledere har ansvar for kursvirksomheten innen eget område.

Den endelige regnskapsmessige løsningen, herunder bruk av arter, ansvar/prosjekt og håndtering av merverdiavgift, kvalitetssikres i samarbeid med økonomisjef og revisor.

1. Innledning, formål og avgrensning

Denne utredningen gjelder oppfølging av styrets vedtak i sak 51/26, punkt 2 a:

«Styret legger til grunn vurderingen fra engasjert advokatfirma CMS Kluge om at det ikke er påvist kritikkverdige forhold, i forhold til AMLs bestemmelser, i selskapet eller hos daglig leder/brannsjef. Styret anser ansvaret for oppfølgingen av varslet, jfr. arbeidsgivers aktivitetsplikt, som oppfylt og avslutter behandlingen av varslet. Samtidig viser vurderingen at følgende må følges opp;

a. gjennomføring av kommersiell kursvirksomhet skal skje innenfor gjeldende regelverk og aktiviteten skal regnskapsføres separat.»

Formålet med gjennomgangen er å avklare hvordan Salten Brann IKS skal organisere og gjennomføre kommersiell kursvirksomhet slik at aktiviteten skjer innenfor gjeldende regelverk, og slik at inntekter og kostnader knyttet til virksomheten kan identifiseres, dokumenteres og regnskapsføres separat.

Gjennomgangen er avgrenset til kommersiell kursvirksomhet. Andre former for kommersiell aktivitet i selskapet, herunder salg av varer, øvrige tjenester, utleie eller annen inntektsgivende virksomhet, omfattes ikke av denne gjennomgangen.

Gjennomgangen skal munne ut i en felles **rutine for kommersiell kursvirksomhet i Salten Brann IKS**. Rutinen skal beskrive ansvar og myndighet, krav som skal være avklart før kurs tilbys og gjennomføres, hvordan inntekter og kostnader skal registreres og regnskapsføres, og hvordan etterlevelse skal kontrolleres.

Dette samsvarer også med styreleders konkretisering av oppfølgingen: det skal utarbeides rutine, regnskap og revisor skal involveres, den regnskapsmessige håndteringen skal avklares og økonomisjef skal ha et definert ansvar.

2. Historisk bakgrunn

Salten Brann IKS har over flere år arbeidet med utvikling av kommersiell kursvirksomhet. Arbeidet ble tatt opp igjen i 2023 som en videreføring av tidligere utviklingsarbeid knyttet til salg av kurs og kompetanse.

Som en del av satsingen ble det etablert en **prosjektstilling som kommersiell koordinator i perioden 30. januar 2023 til og med 31. desember 2024**. Arbeidet omfattet blant annet utvikling av forretningsmodell, kartlegging av aktuelle kurstilbud og kundegrupper, vurdering av markeds- og inntektpotensial, økonomiske kalkyler og vurdering av ressursbehov knyttet til personell, materiell, kjøretøy, lokaler og øvingsfasiliteter. Det ble også arbeidet med systemer, rutiner og kvalitetssikring av kursvirksomheten.

Den tidligere forretningsplanen la blant annet til grunn tilgang til kvalifiserte instruktører, hensiktsmessige systemer og rutiner, HMS-forankring, tilfredsstillende kurs- og øvings

fasiliteter og tilgang til materiell og kjøretøy. Det ble samtidig lagt til grunn at kursvirksomheten skulle tilfredsstille gjeldende lovkrav og selskapets egne krav til kvalitet og HMS.

Dagens oppfølging bygger videre på erfaringene fra dette arbeidet, men har et mer avgrenset formål. Det skal ikke utarbeides en ny forretningsmodell eller etableres en ny kommersiell satsing. Oppgaven er å etablere et tydelig og etterprøvbart system for den kommersielle kursvirksomheten som faktisk gjennomføres i selskapet.

3. Dagens kommersielle kursvirksomhet

Omfanget av kommersiell kursvirksomhet er i dag vesentlig lavere enn ambisjonsnivået som lå til grunn for utviklingsarbeidet i 2023–2024.

Følgende aktivitet er foreløpig identifisert:

Ansvarsområde	Kurs/aktivitet	Faglig ansvar
339 Beredskap	Slokkekurs	[NN / funksjon]
339 Beredskap	Førstehjelp/DHLR	[NN / funksjon]
339 Beredskap	Salg av enkelte ledige plasser på grunnkurs deltid og utrykningslederkurs deltid til andre brann- og redningsvesen	[avklares]
338 Brannforebygging	Kurs i systematisk brannforebygging	[avklares]

Den tidligere kursporteføljen var betydelig bredere og omfattet blant annet brannvern-kurs, varme arbeider, førstehjelp, industrivern, røykdykking og ulike bedriftstilpassede kurs.

4. Gjeldende regelverk

Kommersiell kursvirksomhet kan gjennomføres av et brann- og redningsvesen, men må organiseres slik at den ikke svekker lovpålagte oppgaver og ikke subsidieres av offentlige midler. DSB har uttrykkelig omtalt kursvirksomhet i det private markedet som en mulig tilleggsoppgave, samtidig som økonomisk aktivitet ikke skal kryssubsidieres av den offentlig finansierte virksomheten.

For Salten Brann betyr dette særlig at kommersiell kursvirksomhet må håndteres slik at bruk av personell, materiell, kjøretøy, lokaler, øvingsfasiliteter og administrative ressurser blir synliggjort og belastet aktiviteten på en forsvarlig måte. Det er ikke tilstrekkelig å se bare på kursinntektene dersom kostnader samtidig bæres av ansvar 338 eller 339.

Prisfastsettelsen bør derfor bygge på dokumentert kalkyle og markedsmessige vilkår. Salten Brann skal ikke oppnå et konkurransefortrinn fordi personell, kompetanse eller andre ressurser allerede er finansiert gjennom eierkommunenes betaling til den lovpålagte virksomheten.

Styrets krav om separat regnskapsføring må ses i sammenheng med dette. Regnskapsføringen må gjøre det mulig å identifisere både inntekter og relevante kostnader knyttet til kommersiell kursvirksomhet, slik at eventuell kryssubsidiering kan forebygges og etterprøves.

Merverdiavgift og den konkrete regnskapsmessige løsningen, herunder behov for egne arter, ansvar eller prosjekt, avklares med økonomisjef og revisor.

Dette punktet bør ferdigstilles etter gjennomgang med økonomisjef og revisor.

5. Regnskapsmessig håndtering

Styrets vedtak innebærer at den kommersielle kursvirksomheten skal kunne identifiseres og følges separat i regnskapet.

Økonomisjef har foreløpig skissert følgende modell:

Inntekter

- egen art for kommersielle kurs med merverdiavgift
- egen art for kommersielle kurs uten merverdiavgift

Kostnader

- egen art for kostnader knyttet til kursvirksomhet

Det skal avklares om det er behov for ytterligere differensiering av kostnader og inntekter med og uten merverdiavgift, og om det i tillegg til egne arter skal etableres eget ansvarsområde, prosjekt eller annen regnskapsdimensjon.

Den regnskapsmessige løsningen skal sikre at både inntekter og relevante kostnader knyttet til kursvirksomheten er sporbare.

Det bør i denne sammenheng avklares hvordan bruk av eksisterende ressurser skal håndteres, herunder personell, materiell, kjøretøy, lokaler og øvingsfasiliteter. Dette er særlig relevant fordi den tidligere forretningsmodellen uttrykkelig la til grunn bruk av ressurser fra blant annet ansvar 338 og 339 i gjennomføringen av kurs.

6. Roller og ansvar

Det bør etableres et tydelig skille mellom **økonomisk/system ansvar** og **faglig ansvar for gjennomføring av kurs**.

Rolle	Ansvar
Daglig leder	Overordnet ansvar. Godkjenner rutinen etter selskapets kvalitets- og styringssystem.
Økonomisjef	Systemansvar for økonomisk håndtering, regnskapsmessig skille, prinsipper for kalkulasjon/fakturering og økonomisk kontroll.
Leder beredskap	Faglig ansvar for kommersiell kursvirksomhet som gjennomføres innenfor ansvar 339.
Leder brannforebygging	Faglig ansvar for kommersiell kursvirksomhet som gjennomføres innenfor ansvar 338.
Kurs-/fagansvarlig	Praktisk og faglig gjennomføring, dokumentasjon av aktivitet og nødvendig grunnlag for fakturering/regnskapsføring.

7. Rutine for kommersiell kursvirksomhet

På bakgrunn av gjennomgangen etableres en egen rutine som minimum skal regulere følgende arbeidsflyt:

1. Mottak av forespørsel eller beslutning om å tilby kurs.
2. Vurdering av om aktiviteten omfattes av rutinen for kommersiell kursvirksomhet.
3. Avklaring av kapasitet, personell, kompetanse, HMS, materiell og fasiliteter.
4. Kalkulasjon og fastsettelse av pris etter etablerte prinsipper.
5. Nødvendig godkjenning før tilbud inngås.
6. Gjennomføring av kurs.
7. Dokumentasjon av kurs, kunde, deltakere, personellbruk og andre relevante resursdata.
8. Fakturering.
9. Regnskapsføring på fastsatte arter/ansvar/prosjekt.
10. Kontroll og oppfølging.

8. Oppfølging og internkontroll

Etterlevelse av rutinen skal inngå i selskapets ordinære internkontroll.

Økonomisjef skal kunne kontrollere at kommersiell kursvirksomhet er registrert og regnskapsført i samsvar med fastsatte prinsipper, og at inntekter og kostnader kan dokumenteres og etterprøves.

Leder for det aktuelle fagområdet har ansvar for at kurs gjennomføres innenfor fastsatte faglige, operative og HMS-messige rammer.

Rutinen bør gjennomgås ved behov og minimum når det skjer vesentlige endringer i kursvirksomheten, regelverket eller den regnskapsmessige organiseringen.

9. Oppsummering

Gjennomgangen viser at Salten Brann IKS tidligere har hatt en mer omfattende satsing på kommersiell kursvirksomhet, mens omfanget i dag er begrenset til et mindre antall kurs og enkelte salg av kursplasser.

Som oppfølging av styrets vedtak etableres det en felles rutine for kommersiell kursvirksomhet. Rutinen skal sikre at aktiviteten gjennomføres innenfor gjeldende regelverk, at ansvar og myndighet er tydelig plassert, og at inntekter og kostnader knyttet til aktiviteten kan identifiseres og regnskapsføres separat.